

ประเทศไทย
THAILAND

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(สำนักงานใหญ่)

4 ถนนราชดำเนินนอก

กรุงเทพฯ 10100

โทร. 281-0422 (อัตโนมัติ 20 เลขหมาย)

(สำนักงานชั่วคราว)

372 ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

กรุงเทพฯ 10100

โทร. 226-0060 (อัตโนมัติ 40 เลขหมาย)

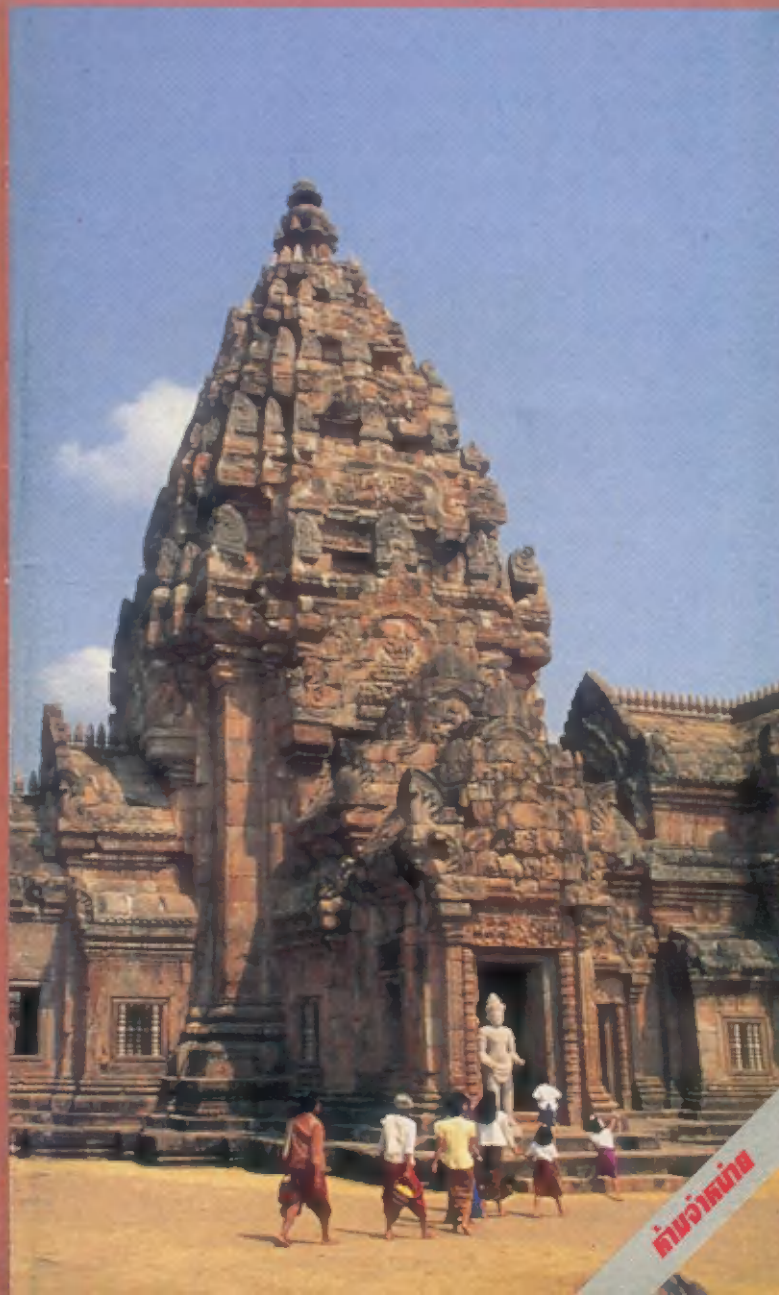
โทรสาร : (662) 224-6221

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) : tatinfo@ksc15.th.com

๒๖
บุรีรัมย์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ถ้ำคูหาภิมุข

จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรืออีสานตอนล่าง มีเนื้อที่ประมาณ 10,321.885 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางรถยนต์ประมาณ 410 กิโลเมตร และทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตร

บุรีรัมย์เป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ตามความหมายของชื่อเมือง เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัยสำหรับคนในท้องถิ่น และเป็นเมืองที่น่ามาเยือนสำหรับคนต่างถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์มักมีไปด้วยปราสาทหินใหญ่-น้อย อันหมายถึงความรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากการศึกษาของนักโบราณคดีพบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์, สมัยทวารวดี และที่สำคัญที่สุดพบกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดบุรีรัมย์ คือ หลักฐานทางวัฒนธรรมของเขมรโบราณ ซึ่งมีทั้งปราสาทอิฐและปราสาทหินเป็นจำนวนมากกว่า 60 แห่ง รวมทั้งได้พบแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือ เตาเผาภาชนะดินเผา และภาชนะดินเผาแบบที่เรียกว่า “เครื่องถ้วยเขมร” ซึ่งกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-18 อยู่ทั่วไป

หลังจากสมัยของวัฒนธรรมขอมหรือเขมรโบราณแล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของบุรีรัมย์เริ่มมีขึ้นอีกครั้งตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยปรากฏชื่อว่าเมืองขึ้นของเมืองนครราชสีมา และปรากฏชื่อต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บุรีรัมย์มีฐานะเป็นเมืองๆ หนึ่ง จนถึง พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคใหม่ จึงได้ชื่อเป็นจังหวัดบุรีรัมย์มาจนถึงปัจจุบันนี้

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี และเทือกเขาพนมมาลย์ ซึ่งกั้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาประชาธิปไตย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

การปกครอง

บุรีรัมย์แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ กับ 4 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองบุรีรัมย์, อำเภอนางรอง, อำเภอลำปลายมาศ, อำเภอประโคนชัย, อำเภอพุทไธสง, อำเภอสตึก, อำเภอกระสัง, อำเภอบ้านกรวด, อำเภอคูเมือง, อำเภอละหานทราย, อำเภอหนองกี่, อำเภอปะคำ, อำเภอนาโพธิ์, อำเภอหนองหงส์, อำเภอพลับพลายชัย, อำเภอห้วยราช, อำเภอโนนสุวรรณ, อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์, กิ่งอำเภอบ้านด่าน, กิ่งอำเภอขามเฒ่า, กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ และกิ่งอำเภอโนนดินแดง อำเภอที่อยู่ติดชายแดนได้แก่ อำเภอ

บ้านกรวด และอำเภอละหานทราย

การคมนาคม

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ เดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ถึงสระบุรี เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 2 (มิตรภาพ) จากนั้นแยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 24 (โชคชัย-เดชอุดม) ผ่านอำเภอนอнокี่, อำเภอนางรอง แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ตามทางหลวงหมายเลข 218 รวมระยะทาง 410 กิโลเมตร หรือจากนครราชสีมา ตามทางหลวงหมายเลข 226 ผ่านอำเภอจักราช-ห้วยเกแสง-ลำปลายมาศ รวมระยะทาง 384 กิโลเมตร

รถประจำทาง บริษัทขนส่ง จำกัด เดินทางระหว่างกรุงเทพฯ-บุรีรัมย์ทุกวัน มีทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ รายละเอียดติดต่อได้ที่ 2725254 (รถธรรมดา) และ โทร. 2725253 (รถปรับอากาศ)

รถไฟ มีรถไฟสายกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี, กรุงเทพฯ-สุรินทร์ และ นครราชสีมา-อุบลราชธานี ทั้งที่เป็นขบวนรถด่วน, รถเร็ว, รถธรรมดา และรถดีเซลราง ผ่านสถานีบุรีรัมย์ทุกขบวน โดยเฉพาะรถดีเซลรางปรับอากาศจะใช้เวลาน้อยกว่ารถยนต์มาก รายละเอียดติดต่อสอบถามได้ที่ 2237010, 2237020

เครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด ไม่มีสายการบินไปจังหวัดบุรีรัมย์โดยตรง แต่มีเที่ยวบินไปลงที่จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นต่อรถโดยสารประจำทางไปจังหวัดบุรีรัมย์ได้ ระยะทางจากนครราชสีมาถึงบุรีรัมย์ประมาณ 151 กิโลเมตร ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) โทร. 2800060, 6282000

นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารจากตัวเมืองบุรีรัมย์ไปยังจังหวัดใกล้เคียง และไปอำเภอต่างๆ ทุกอำเภอ สำหรับการเดินทางภายในตัวเมืองนั้น มีรถสามล้อรับจ้างอยู่ทั่วไป

ระยะทางจากอำเภอเมือง ไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่างๆ ของจังหวัดบุรีรัมย์

อำเภอเมือง - อำเภอห้วยราช	15	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอกระสัง	31	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอลำปลายมาศ	32	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอคูเมือง	33	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอสตึก	40	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอพลับพลายชัย	40	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอนางรอง	54	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอหนองหงส์	54	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอประโคนชัย	64	กิโลเมตร

อำเภอเมือง - อำเภอพุทไธสง	64	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอโนนสุวรรณ	65	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอบ้านกรวด	66	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์	70	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอนาโพธิ์	76	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอประคำ	78	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอหนองกี่	83	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอละหานทราย	99	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - กิ่งอำเภอบ้านด่าน	14	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - กิ่งอำเภอขามเฒ่า	70	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	85	กิโลเมตร
อำเภอเมือง - กิ่งอำเภอโนนดินแดง	92	กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอเมือง

วนอุทยานเขากระโดง เขากระโดงเป็นภูเขาไฟเก่าแก่ที่มองเห็นลักษณะปากปล่องได้ชัดเจน อยู่ห่างจากอำเภอเมือง 6 กิโลเมตร บนทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย (ทางหลวงหมายเลข 219) วนอุทยานแห่งนี้มีพันธุ์ไม้พื้นเมืองนำศึกษาหลายชนิด สามารถขึ้นได้ 2 ทาง คือ ทางรถยนต์ ซึ่งตลอดเส้นทางจะพบพระพุทธรูปปางต่างๆ เรียงรายอยู่เป็นระยะ ส่วนทางขึ้นอีกทางหนึ่งเป็นบันได มีความสูงประมาณ 265 เมตร ก่อนถึงยอดเขา จะเห็นสระน้ำมณีวรรณ อยู่ทางด้านขวามือ สระน้ำนี้เชื่อว่าเดิมเป็นปากปล่องภูเขาไฟ บนยอดเขาเป็นลานกว้าง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสี่ขาองค์ใหญ่ ชื่อว่า "พระสุภัทรบพิตร" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่เมืองบุรีรัมย์ และมีปรากฏในโบราณภายในประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองอยู่ด้วย

อ่างเก็บน้ำกระโดง อยู่ด้านหน้าของภูเขาไฟกระโดง มีทางแยกซ้ายมือก่อนจะถึงเขากระโดง เพื่อเข้าไปยังค่ายลูกเสือ "บุญญานุศาสตร์" และสวนสัตว์ บริเวณอ่างเก็บน้ำเป็นสถานที่พักผ่อนที่ร่มรื่นดีมากอีกแห่งหนึ่ง และจากจุดนี้สามารถมองเห็นองค์พระสุภัทรบพิตรบนยอดเขากระโดงได้ เป็นภาพที่สวยงามยิ่งนัก

อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก ซึ่งปัจจุบันเป็นสถานที่ราชการของโครงการชลประทานและที่ทำการประปา อยู่ในท้องที่ตำบลเสม็ด บนเส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ห่างจากตัวเมืองประมาณ 10-13 กิโลเมตร ลักษณะเป็นทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ และร่มรื่นด้วยไม้ยืนต้นทั่วทั้งบริเวณ จึงเป็นสถานที่พักผ่อนที่นิยมมากอีกแห่งหนึ่งของประชาชนในบริเวณใกล้เคียง

วัดกลางบุรีรัมย์ เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองบุรีรัมย์มาแต่โบราณ มี

ประวัติเล่าว่าสมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกนำทัพไปปราบเจ้าเมืองนางรอง ซึ่งเป็นกบฏและได้หยุดพักทัพที่บริเวณนี้ ซึ่งมีสระน้ำขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ปัจจุบันเชื่อกันว่าเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวัดกลางบุรีรัมย์ และทางราชการได้มีประกาศยกวัดกลางบุรีรัมย์เป็นพระอารามหลวงแห่งแรกของบุรีรัมย์เมื่อปี 2533

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในบริเวณสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นแหล่งเก็บรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นแหล่งที่จะค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ได้ทำพิธีเปิดศูนย์แห่งนี้เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2536 และเปิดให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าชมได้ทุกวันในเวลาราชการ

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ตั้งอยู่บนเขาพนมรุ้ง บ้านตาเป็ก ต.ตาเป็ก จากตัวจังหวัดบุรีรัมย์สามารถเดินทางไป พนมรุ้งได้ 2 เส้นทาง คือ

1. ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-นางรอง (ทางหลวง 208) ระยะทาง 50 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงสาย 24 ไป 14 กิโลเมตร ถึงบ้านตะโกเลี้ยวขวาผ่านบ้านตาเป็กไปพนมรุ้งเป็นระยะทางอีก 12 กิโลเมตร

2. ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 23 เป็นระยะทาง 44 กิโลเมตร จากตัวอำเภอประโคนชัย มีทางแยกไปพนมรุ้ง ระยะทางอีก 21 กิโลเมตร (เส้นทางนี้ผ่านทางแยกเข้าปราสาทเมืองต่ำด้วย)

ปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย มีอายุการก่อสร้างและใช้เป็นเทวสถานต่อเนื่องกันมาหลายสมัย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 ลงมาถึงพุทธศตวรรษที่ 17 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมหันมานับถือพุทธศาสนาลัทธิมหายาน เทวสถานแห่งนี้จึงคงจะได้รับการดัดแปลงเป็นพุทธศาสนาลัทธิมหายานในช่วงนั้น

ตัวโบราณสถาน ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว สูงประมาณ 200 เมตร จากพื้นราบ คำว่า "พนมรุ้ง" หรือ "วนรุง" เป็นภาษาเขมรแปลว่า "ภูเขาใหญ่" ปราสาทพนมรุ้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ประกอบด้วยอาคารและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ตั้งเรียงรายขึ้นไปจากลาดเขาทางขึ้นจนถึงปราสาทประธานบนยอดอันเปรียบเสมือนวิมานที่ประทับของพระคเณศ บันไดทางขึ้นช่วงแรกทำเป็นตระพังสามชั้นผ่านขึ้นมาสู่พลับพลาชั้นแรก จากนั้นเป็นทางเดินซึ่งมีเสานางเรียงปักอยู่ที่ขอบทางทั้งสองข้างเป็นระยะๆ ถนนทางเดินนี้

ทอดไปสู่สะพานนาคราช ซึ่งเปรียบเสมือนจุดเชื่อมต่อระหว่างดินแดนแห่งมนุษย์และสรวงสวรรค์ ด้านข้างของทางเดินทางทิศเหนือมีพลับพลาส่งด้วยศิลาแลง 1 หลัง เรียกกันว่า โรงช้างเผือก สุดสะพานนาคราชเป็นบันไดทางขึ้นสู่ปราสาท ซึ่งทำเป็นชันพักเป็นระยะๆ รวม 5 ชั้น สุดบันไดเป็นชานชลาโล่งกว้าง ซึ่งมีทางนำไปสู่สะพานนาคราชหน้าประตูกลางของระเบียงคด อันเป็นเส้นทางหลักที่จะผ่านเข้าสู่ลานชั้นในของปราสาท และจากประตูนี้ยังมีสะพานนาคราชรับอยู่อีกช่วงหนึ่งก่อนถึงปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน หรือส่วนที่สำคัญที่สุด ตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางของลานปราสาทชั้นใน มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมมณฑป คือท้องโถงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเชื่อมอยู่ทางด้านหน้าในส่วนประกอบของปราสาทประธานตั้งแต่ฐานผนังด้านบนและด้านล่าง เสาคอประดับเสาติดผนัง ทับหลัง หน้าบัน ช่อฟ้าต่างๆ ตลอดจนกลีบบนปราสาทล้วนสลักลวดลายประดับทั้งลวดลายดอกไม้นิไม้นิ ภาพฤๅษี เทพประจำทิศ เทพธิดา และภาพตามคติ ความเชื่อทางศาสนา เช่น ภาพนารายณ์บรรทมสินธุ์ คีรณาราช ที่ทับหลังและหน้าบันด้านหน้าปราสาทประธาน ลักษณะของลวดลายและรายละเอียดอื่นๆ ช่วยให้เราทราบว่าปราสาทประธานพร้อมด้วยบันไดทางขึ้นและสะพานนาคราชสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 17

ภายในลานชั้นในด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีปราสาทขนาดเล็ก 1 องค์ ไม่มีหลังคา จากหลักฐานทางศิลปกรรมที่ปรากฏ เช่น ภาพสลักที่หน้าบัน ทับหลัง บอกให้เราทราบว่าปราสาทองค์นี้สร้างขึ้นก่อนปราสาทประธาน มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 16

นอกจากนี้ยังมีฐานปราสาทก่อด้วยอิฐซึ่งมีอายุเก่าลงไปอีก คือประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 อยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือขององค์ประธาน และที่มุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศตะวันออกเฉียงใต้มีอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยศิลาแลงมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ร่วมสมัยกันกับพลับพลาส่งด้วยศิลาแลงข้างทางเดินที่เรียกว่า “โรงช้างเผือก”

กรมศิลปากรได้ทำการซ่อมแซมและบูรณะปราสาทหินพนมรุ้ง โดยวิธีอนัสติลิส คือ รื้อของเดิมลงมาโดยทำรหัสไว้ จากนั้นทำฐานใหม่ให้แข็งแรงแล้วนำชิ้นส่วนที่รื้อรวมทั้งที่พังลงมากลับไปก่อใหม่ที่เดิม โดยใช้วิธีการสมัยใหม่ช่วย และเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ปีพุทธศักราชที่ 2531 ได้มีพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2531 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน และปลายปีเดียวกัน ก็ได้รับทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์กลับคืนมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้มี

ความงดงามและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะมีงานนมัสการรอยพระพุทธบาทพนมรุ้ง จัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี เปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น. ค่าเข้าชมชาวไทย 5 บาท ชาวต่างชาติ 20 บาท

การเดินทางไปชมปราสาทหินพนมรุ้งในกรณีที่ท่านมิได้นำรถยนต์ไปเองต้องใช้บริการของบริษัทขนส่ง จำกัด แล้วลงที่อำเภอนางรอง จะมีรถสองแถวรับจ้างเหมาขึ้นปราสาทพนมรุ้งคันละประมาณ 200-300 บาท หรือติดต่อโดยตรงที่ สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง โทร. (044) 631746

วัดเขาลำดวน เขาลำดวนเป็นภูเขาไฟดับสนิทแล้ว ห่างจากพนมรุ้ง 20 กิโลเมตร โดยลงมาจากพนมรุ้งถึงบ้านตาเป็กแล้วเลี้ยวซ้ายมาตามทางที่จะไปละหานทราย ประมาณ 13 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางลูกรังอีกประมาณ 7 กิโลเมตร พบใบเสมาหินทรายสมัยทวารวดีหลายชิ้น ปัจจุบันมีวัดเขาลำดวนอยู่บนยอดเขา เป็นวัดสวยงามสร้างเลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่างๆ หลายรูปแบบ และภายในโบสถ์ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธชาดกเป็นภาษาอังกฤษด้วย

สถานที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอนางรอง

อ่างเก็บน้ำทุ่งแหลม ริมทางหลวงหมายเลข 24 ทางด้านซ้ายมือระหว่างทางจากอำเภอนางรองไปปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เป็นที่พักพิงทาง มีศาลาริมน้ำรับลมเย็นสบาย และในบริเวณนี้มีฝูงนกเป็ดน้ำจำนวนมากมาอาศัยอยู่ในฤดูแล้ง

สถานที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอประโคนชัย

ปราสาทหินเมืองต่ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลจระเข้มาก ห่างจากปราสาทหินพนมรุ้ง 8 กิโลเมตร เส้นทางลาดยางตลอด การเดินทางสามารถใช้ได้ 2 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางสายบุรีรัมย์-นางรอง-พนมรุ้ง เมื่อถึงปราสาทพนมรุ้งเดินทางต่อไปอีก 8 กิโลเมตร จะพบทางแยกขวาเข้าปราสาทเมืองต่ำ เป็นระยะทางอีก 5 กิโลเมตร

2. เส้นทางบุรีรัมย์-ประโคนชัย จากตัวอำเภอประโคนชัย ใช้ทางหลวงหมายเลข 2221 เป็นระยะทาง 13 กิโลเมตร แยกซ้ายไปปราสาทเมืองต่ำอีก 5 กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมาของปราสาทหินเมืองต่ำยังไม่ทราบชัดเพราะไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าสร้างขึ้นเมื่อใด หรือใครเป็นผู้สร้าง มีลักษณะของศิลปะขอมแบบบาปวน ซึ่งมีอายุอยู่ในราว พ.ศ. 1550-1625 โดยมีลักษณะ

ของศิลปะขอมแบบคลังซึ่งมีอายุราว พ.ศ. 1508-1555 ปะปนอยู่ด้วย ภาพสลักส่วนใหญ่เป็นภาพเทพในศาสนาฮินดู จึงอาจกล่าวได้ว่า ปราสาทแห่งนี้คงจะสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-17 เพื่อใช้เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู

ตัวปราสาท ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างหลัก คือ ปราสาทอิฐ 5 องค์ สร้างอยู่บนฐานเดียวกัน ก่อด้วยศิลาแลง องค์ปราสาททั้ง 5 ตั้งเรียงกันเป็น 2 แถว แถวหน้า 3 องค์ แถวหลัง 2 องค์ ปราสาทประธานซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ตรงกลางแถวหน้า ปัจจุบันคงเหลืออยู่เพียงส่วนฐาน ส่วนองค์อื่นๆ ที่เหลืออยู่ก็มีสภาพที่ไม่สมบูรณ์ ปราสาททุกองค์มีประตูภายในปราสาทได้ด้านเดียวคือด้านทิศตะวันออก ด้านอื่นทำเป็นประตูหลอกต่างกัน แต่ปราสาทประธานมีมุขหน้าอีกชั้นหนึ่ง การขุดแต่งบริเวณปราสาทประธานได้พบทับหลังประติมากรรมปราสาท สลักเป็นภาพเทพถือดอกบัวขาบประทับนั่งเหนือหน้ากาล แวดล้อมด้วยสตรีเป็นบริวาร หน้าบันสลักภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ส่วนทับหลังประตูปราสาทสลักเป็นเทพนั่งชันเข่าเหนือหน้ากาล และยังได้พบชิ้นส่วนลวดลายปูนปั้นประดับฐานอีกด้วย แสดงว่าปราสาทเหล่านี้ได้เคยมีปูนฉาบและปั้นปูนเป็นลวดลายประดับตกแต่งอย่างงดงาม สำหรับปราสาทบริวารอีก 4 องค์นั้นยังคงมีทับหลังติดอยู่เหนือประตูทางเข้า 2 องค์ คือ องค์ที่อยู่ทางทิศเหนือของแถวหน้า และองค์ทิศใต้ของแถวหลัง สลักภาพพระอิศวรอุ้มนางอุมาบนพระเพลา ประทับนั่งอยู่บนหลังโคหนทิ และภาพพระวรุณทรงหงส์ ตามลำดับ จากการขุดแต่งได้พบยอดปราสาททำด้วยหินทรายสลักเป็นรูปดอกบัวตอกอยู่ในบริเวณฐานปราสาท หน้ากลุ่มปราสาทยังมีวิหารเป็นอาคารก่ออิฐ 2 หลัง ตั้งหันหน้าตรงกับปราสาทที่อยู่ด้านข้างทั้งสององค์

สิ่งก่อสร้างดังกล่าว ล้อมรอบด้วยกำแพง 2 ชั้น กำแพงชั้นในก่อด้วยหินทรายเป็นห้องแคบๆ ยาวต่อเนื่องกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม ที่เรียกว่า ระเบียงคด กำแพงชั้นนอกเป็นกำแพงศิลาแลง กำแพงทั้งสองชั้นมีซุ้มประตูอยู่ในแนวตั้งตรงกันทั้ง 4 ด้าน ซุ้มประตูทั้งหมดยกเว้นซุ้มประตูของประตูชั้นในด้านทิศตะวันตกก่อด้วยหินทราย สลักลวดลายในส่วนต่างๆ อย่างงดงาม ตั้งแต่หน้าบัน ทับหลัง เสาติดผนัง ฯลฯ เป็นภาพเล่าเรื่องในศาสนาฮินดูและลวดลายที่ผูกขึ้นจากใบไม้ ดอกไม้ที่มักเรียกรวมๆ ว่า ลายพันธุ์พฤกษา

ระหว่างกำแพงชั้นในและกำแพงชั้นนอก เป็นลานกว้างปูด้วยศิลาแลง มีสระน้ำขุดเป็นรูปหักมุมตามแนวกำแพงอยู่ทั้ง 4 มุม กรูขอบสระด้วยแท่งหินแลงก่อเรียงเป็นชั้นบันไดลงไปยังกันสระ ขอบบนสุดทำด้วยหินทรายเป็นลำตัวนาคซึ่งชูคอแผ่พังพานอยู่ที่มุมสระ เป็นนาค 5 เศียรเกลี้ยงๆ ไม่มีเครื่องประดับศีรษะ

ราคาค่าเข้าชมปราสาทเมืองต่ำ คนไทย 5 บาท ชาวต่างประเทศ 20 บาท

ปราสาทบ้านบุ หรือธรรมศาลา หรือบ้านมีไฟ ตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านบุวิทยาสรรค์ ต.จระเข้มาก การเดินทางใช้เส้นทางเดียวกับทางไปปราสาทเมืองต่ำ โดยปราสาทบ้านบุจะอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 2221 ห่างจากทางแยกเข้าปราสาทเมืองต่ำไปทางประโคนชัย 1.5 กิโลเมตร

ลักษณะของตัวปราสาท มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างที่เชื่อกันว่าเป็นที่พักสำหรับคนเดินทาง (นักแสวงบุญ) ตามที่กล่าวถึงในจารึกประวัติศาสตร์พระขรรค์ ประเทศกัมพูชา ลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 5.10 เมตร ยาว 11.50 เมตร ก่อด้วยศิลาแลง กรอบประตูหน้าต่างทำด้วยศิลาทราย หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูเข้า-ออกเชื่อมติดกับองค์ปราสาททางด้านหน้า ภายในมีแท่นวางรูปเคารพอยู่ 1 แท่น พบชิ้นส่วนทับหลัง สลักภาพพระพุทธรูปปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้ว 2 ชิ้น ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันอายุการสร้างและลัทธิทางศาสนาในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ห่างจากอาคารประมาณ 4 เมตร มีร่องรอยกำแพงก่อด้วยแลงเหลือเป็นแนวเสมอพื้นดินพอให้รู้ขอบเขต

กฎัญเฑียรทวารวราย หรือปราสาทหนองกง (ใกล้เชิงเขาพนมรุ้ง) อยู่ห่างจากเชิงเขาพนมรุ้งไปทางทิศใต้ประมาณ 2.8 กิโลเมตร ตามเส้นทางพนมรุ้ง-ประโคนชัย มีสิ่งสำคัญคือ

ปราสาท สร้างด้วยศิลาแลง เป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมกว้าง 5 เมตร มีประตูหน้าอยู่ทางตะวันออก ส่วนทางทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก ทำเป็นประตูหลอก ศิลาทับหลังประติมากรรมจำหลักเป็นพระพุทธรูปปางสมาธินั่งอยู่เหนือเศียรเกียรติมุข มือทั้งสองของเกียรติมุขจับพวงมาลัย ยอดปราสาททำย่อเป็นบัวเชิงบาตร 4 ชั้น แต่ละชั้นมีกลีบขนุนศิลาจำหลักลายและรูปภาพตั้งประดับ

กำแพง ก่อด้วยแลง ประตูกำแพงทำอย่างประตูซุ้มอยู่ทางทิศตะวันออก ส่วนริมทางข้างซ้ายมีเนินดินสูงประมาณ 2 เมตร กว้างประมาณ 3-4 เมตร เป็นคันยาวเหยียดไปไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร บนสันเนินมีรากฐานสิ่งก่อสร้างขนาดเล็กอยู่ 2-3 ตอน ห่างจากสันเนินออกไปเล็กน้อยมีหนองน้ำกว้างใหญ่เรียกว่า หนองบวราราย (บาราย) หรือสระเพลง

สถานที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอบ้านกรวด

แหล่งหินตัด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านกรวด บริเวณเขาภอลอยและเขากระเจียว การเดินทาง ใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 219 ต่อด้วยทางสายประโคนชัย-บ้านกรวด ทางหลวงหมายเลข 2075 เติ

ทางเลยบ้านกรวดไปทางละหานทราย 6 กิโลเมตร มีแยกซ้ายเข้าแหล่งหินตัด อีก 2 กิโลเมตร ทางลาดยางตลอดสาย

แหล่งหินตัดนี้ เป็นแหล่งหินทรายที่คนสมัยขอม ตัดเอาไปสร้าง ปราสาทต่างๆ ในเขตอีสานใต้ ทิวบริเวณมีหินทรายก้อนใหญ่น้อยเรียงรายอยู่ทั่วไป บางก้อนยังมีร่องรอยสกัดหินปรากฏอยู่ นอกจากนี้ บริเวณนี้ยังเป็น สถานปฏิบัติธรรมของวัดสวนธรรมศิลา ได้รับการดูแลและปรับปรุงสถานที่ให้ สะอาดสวยงาม และมีทางเดินจากแหล่งหินตัด ไปยังจุดชมวิวนายอดเขา

แหล่งเตาโบราณ ตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร ระหว่างหลัก กิโลเมตรที่ 21-22 ทางหลวงหมายเลข 2075 ห่างจากตัวเมือง 66 กิโลเมตร นักโบราณคดีได้สำรวจพบเตาเผา และเครื่องปั้นดินเผาโบราณจำนวนมาก พบว่ามีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 14-19 โดยเตาเผาเหล่านี้ ได้ผลิต เครื่องถ้วยเขมร เพื่อเป็นสินค้าป้อนให้กับเมืองต่างๆ ในกัมพูชา และใน ภูมิภาคต่างๆ โดยมีกรทำเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โต และขยายขอบเขต การผลิตไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งเตาโบราณ 2 แห่ง คือ เตาสวยและเตานายเจียน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอบ้านกรวดเป็น ระยะทาง 5 และ 10 กิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนเครื่องปั้นดินเผาที่ขุดค้นพบ สามารถชมได้ที่หอศิลปกรรมบ้านกรวด ในบริเวณที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอบัวชุม

วัดโพธิ์น้อย ตั้งอยู่ที่บ้านปะคำ หมู่ที่ 1 ตำบลปะคำ จากตัวจังหวัด บุรีรัมย์ใช้เส้นทางหลวงสาย 208 (บุรีรัมย์-นางรอง) ถึงอำเภอนางรองแล้ว เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงสาย 2118 (นางรอง-ปะคำ) จนถึงทางแยกอำเภอบัวชุม จากนั้นจึงเลี้ยวซ้าย จะพบวัดโพธิ์น้อยซึ่งตั้งอยู่ใกล้แยกทางด้านขวามือ

วัดโพธิ์น้อย เป็นวัดที่ไม่เก่าแก่นัก จึงไม่ได้ถูกมองและศึกษาในรูป แบบของศิลปกรรมก่อสร้าง หากแต่มีความสำคัญด้วยมีโบราณวัตถุต่างๆ ที่ พบในบริเวณใกล้เคียงเก็บรักษาไว้ ได้แก่ ทับหลัง 5 ชิ้น ใบเสมา 3 แผ่น เสา ศิลปะ 5 หลัก ชิ้นส่วนเสากรอบประตู และฐานศิวิลลิ่งอย่างละชิ้น

สำหรับทับหลังซึ่งตั้งอยู่ทางด้านหน้าพระประธาน ด้านขวาสลักเป็น ภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณประทับในขุมเรือนแก้ว แวดล้อมด้วยลายพันธุ์ พฤษภากล่าวกันว่าเป็นทับหลังที่เคลื่อนย้ายมาจากประสาทหินบ้านโคกปราสาท หรือที่เรียกว่า ปราสาทบ้านโคกจั่ว ซึ่งตั้งห่างออกไปประมาณ 3 กิโลเมตรทาง ทิศเหนือ ทับหลังด้านซ้ายสลักเป็นภาพเล่าเรื่องการถวายสตรียให้กับบุคคลผู้มี อำนาจ อาจเป็นกษัตริย์หรือเทพ ภาพบุคคลนั่งเรียงกันภายในขุม มีลายพันธุ์ พฤษภากล้อมรอบ และที่ปลายทับหลัง 2 ข้าง เป็นภาพมังกรหันหน้าออกฉาย

ลายก้านต่อดอก

ส่วนทับหลังด้านหลังพระประธาน ด้านขวาสลักเป็นภาพพระอิศวร ทรงโคในขุมเรือนแก้วเหนือหน้ากาล ซึ่งใช้มือทั้งสองยึดจับที่ท่อนพวงมาลัย 2 ข้าง มีลายมาแบ่งที่เสี้ยวเป็นรูปบุคคลนั่งในขุมเหนือดอกบัวมีก้านประกอบ และทับหลังบนกฎอีก 1 ชิ้น สลักเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณเหนือ หน้ากาล ซึ่งใช้มือยึดท่อนพวงมาลัย ด้านข้างพระอินทร์เป็นภาพสิงห์ยืน

จากลักษณะทางด้านศิลปกรรมของทับหลังเหล่านี้ สามารถกำหนด อายุโดยประมาณได้ว่าอยู่ในราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 ซึ่งตรงกับศิลปะขอม แบบเกลี้ยงและบาปวน

นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุอื่นๆ เช่น เสาศิลปะสลักเป็นรูปโยคีภายใน ขุมและใบเสมา ปักกระจายอยู่รอบอุโบสถ เสาที่สลักเป็นรูปธรรมจักรอย่าง สวยงาม และยังมีชิ้นส่วนของฐานศิวิลลิ่งด้วย

บริเวณที่ตั้งวัดโพธิ์น้อยสันนิษฐานว่าอาจเคยเป็นอาคารที่เรียกกันว่า อโรคยศาล ด้วยฐานอุโบสถไม่ตั้งอยู่บนฐานโบราณสถานเก่าก่อด้วยศิลาแลง ซึ่งอาจจะเป็นฐานปรางค์ ทางด้านหลังอุโบสถมีร่องรอยของสระน้ำโบราณรูป สี่เหลี่ยมและศิลาจารึกที่เรียกว่า จารึกด้านปะคำ ซึ่งเป็นจารึกประจำอโรคย-ศาล ก็มีการกล่าวถึงในเอกสารของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสว่าได้ไปจากวัดนี้ แต่เรียกชื่อว่าวัดปะคำ วัดโพธิ์น้อยจึงนับเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งใน จังหวัดบุรีรัมย์

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอยางชุมน้อย

พระเจ้าใหญ่วัดหงษ์ พระเจ้าใหญ่เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ปางสมาธิ ขนาดหน้าตัก 1.6 เมตร สูง 2 เมตร สร้างด้วยศิลาแลง มีลักษณะของศิลปะ พื้นเมือง ประดิษฐานอยู่ที่วัดหงษ์ หรือวัดศิระระแด เป็นที่เคารพสักการะของ ประชาชนจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังพบพระพิมพ์รูปใบขนุน "รวมปาง" สำริด และพระพุทธรูปแกะสลักจากนอแรดที่ใต้ฐาน พระเจ้าใหญ่ด้วย ในวันขึ้น 14 ค่ำ หรือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี จะจัดงานเฉลิมฉลองขึ้น โดยมีชาว อำเภอยางชุมน้อยและจังหวัดต่างๆ ไปนมัสการกราบไหว้เป็นจำนวนมาก

การเดินทางไปวัด จากตลาดพุทไธสง ถึงทางแยกเลี้ยวขวา ใช้เส้นทาง ที่จะไปพยัคภูมิพิสัย ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร และมีทางแยกเข้าวัดอีก 2 กิโลเมตร

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอห้วยราช

สวนนก ตั้งอยู่ริมอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด ต.ห้วยราช การเดินทางใช้เส้น

ทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ทางหลวงหมายเลข 219 ประมาณ 15 กิโลเมตร มีทางลูกรังแยกซ้ายไปประมาณ 2 กิโลเมตร

เขตสวนนกนี้ ได้ประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด เป็นที่อยู่อาศัยของนกนานาชนิด ซึ่งมีทั้งนกท้องถิ่นและนกที่อพยพมาจากประเทศแถบหนาว บริเวณสวนนกมีต้นไม้ร่มรื่น และมีศาลาริมอ่างเก็บน้ำ สำหรับพักผ่อนและชมชีวิตความเป็นอยู่ของนกในบริเวณนี้

สถานที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอนาโพธิ์

ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหมบ้านนาโพธิ์ ตั้งอยู่ในเขตตัวอำเภอนาโพธิ์ การเดินทางใช้เส้นทางสายบุรีรัมย์-พุทไธสง ทางหลวง 2074 ไปบรรจบกับทางหลวง 202 บริเวณกิโลเมตรที่ 21 มีทางแยกเข้าตัวอำเภอนาโพธิ์ เป็นระยะทาง 10 กิโลเมตร

ในบริเวณศูนย์หัตถกรรมแห่งนี้ มีโรงทอผ้าไหม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในด้านการพัฒนาฝีมือให้ได้มาตรฐานทั้งรูปแบบ วิธีผลิต และลวดลาย รวมทั้งการให้สี ซึ่งส่วนใหญ่ใช้สีจากธรรมชาติ นอกจากนี้ ด้านหน้าศูนย์ยังมีร้านจำหน่ายผ้าไหม ผ้ามัดหมี่คุณภาพดีอีกด้วย

สถานที่น่าสนใจ ในเขตกิ่งอำเภอนโนนดินแดง

อนุสาวรีย์เราสู้ อยู่ที่ตำบลโนนดินแดง ริมทางหลวงสายละหานทราย-ตาพระยา ทางหลวงหมายเลข 3068 ทางด้านซ้ายมือ สร้างขึ้นเมื่อปี 2522 เพื่อเป็นการรำลึกถึงวีรกรรมของประชาชน ตำรวจ ทหาร ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้ผู้ก่อการร้าย และได้รับพระราชทานนาม "เราสู้" เป็นชื่อของอนุสาวรีย์แห่งนี้

เขื่อนลำนางรอง อยู่ในเขตบ้านโนนดินแดง ห่างจากอนุสาวรีย์เราสู้ประมาณ 1 กิโลเมตร ก่อนถึงอนุสาวรีย์จะพบทางแยกเข้าไปทางซ้าย เป็นลักษณะเขื่อนดินฐานคอนกรีต มีถนนลาดยางบนสันเขื่อนเชื่อมต่อไปยังหมู่บ้านตัวอย่างหมู่บ้านพัฒนาหนองตาเยว่และหนองหัว ซึ่งอยู่ใกล้ชายแดนประมาณ 20 กิโลเมตรเท่านั้น ที่สันเขื่อนมีหินลอย (หินภูเขาไฟอีกชนิดหนึ่ง) เป็นก้อนและแผ่น สีสนับกันเป็นชั้นๆ สวยงาม ซึ่งได้นำออกไปกองไว้กั้นน้ำเขาสันเขื่อน และใกล้กับเขื่อนลำนางรองนี้มีเขื่อนคลองมะนาวซึ่งมีขนาดเล็กกว่า แต่ก็สวยงามสงบเงียบ ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนของชาวบุรีรัมย์อีกแห่งหนึ่ง

ปราสาทหนองหงส์ ตั้งอยู่ที่บ้านโนนดินแดง ตำบลโนนดินแดง การ

เดินทางจากจังหวัดบุรีรัมย์นั้น ใช้ทางหลวงสาย 219 ถึงอำเภอประโคนชัย จากสี่แยกตรงไปตามทางหลวงสาย 2075 จนถึงกม.บ้านกรวดเลี้ยวขวาเข้าทางสาย 2121 จนถึงอำเภอละหานทรายเลี้ยวซ้ายเข้าทางสาย 3068 ผ่านสี่แยกปะคำตรงต่อไปถึงบ้านโนนดินแดงเลี้ยวซ้ายเข้าเขื่อนลำนางรอง ตัวปราสาทอยู่ทางด้านซ้ายของแนวสันเขื่อน และห่างจากเขื่อนประมาณ 300 เมตร

ตัวปราสาทเป็นปรางค์ 3 องค์ก่อด้วยอิฐ ตั้งบนฐานก่อด้วยศิลาแลงต่อเนื่องเป็นฐานเดียวกัน หันหน้าไปทางทิศตะวันออกมีประตูเข้า-ออกทางด้านหน้า อีก 3 ด้านเป็นประตูหลอก ปรางค์ทั้งสามมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ย่อมุมไม้สิบสอง องค์กลางขนาดใหญ่กว่าสององค์ที่ขนาบข้าง แต่เดิมเคยมีทับหลังประดับจำหลักลายอย่างสวยงาม คือ องค์ทิศเหนือสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเหนือหน้ากาล ซึ่งมีอียัดท่อนพวงมาลัยแวดล้อมด้วยลายพันธุ์พฤกษา อีก 2 องค์ที่เหลือ คือองค์กลางและองค์ด้านทิศใต้ก็มีลักษณะคล้ายกันต่างกันที่ภาพตรงกลาง คือ ทับหลังปรางค์องค์กลางสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ องค์ทิศใต้เป็นรูปพระอิศวรทรงโค ด้านหน้าของปรางค์องค์กลางมีทางเดินยื่นยาวออกไป มีบันไดทางด้านหน้าและด้านข้างทั้งสอง นอกจากนี้ยังมีวิหารหรือบรรณาลัยอีก 1 หลัง ก่อด้วยศิลาแลงหันหน้าเข้าหาปรางค์องค์ทิศใต้ อาคารทั้งหมดล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง มีซุ้มประตูด้านหน้าและด้านหลัง มีคูน้ำรูปตัวยู (U) ล้อมรอบอีกทีหนึ่ง การกำหนดอายุสมัยของปราสาทนั้น จากลักษณะการก่อสร้างและศิลปกรรมที่พบซึ่งตรงกับศิลปะเขมรแบบบาปวน ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16

สถานที่น่าสนใจ ในเขตกิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

กุสุวันแดง ตั้งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนกุสุวันแดงวิทยาคม บ้านดอนหวาย ต.ดอนหวาย การเดินทางจะใช้เส้นทางบุรีรัมย์-พยุภุมิพิสัย ทางหลวงหมายเลข 219 ระยะทาง 70 กิโลเมตร แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 202 ทางไปอำเภอประทายอีกประมาณ 40 กิโลเมตร จะพบทางแยกเข้าสู่กุสุวันแดงด้านซ้ายมือ เลี้ยวเข้าไปอีก 1.5 กิโลเมตร หรือจากบุรีรัมย์ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 2074 ผ่านอำเภอกุเมือง ไปอำเภอพุทไธสง แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 202 ไปอีก 20 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าสู่กุสุวันแดงอีก 1.5 กิโลเมตร

ลักษณะของกุสุวันแดง สามารถบอกได้ว่าเป็นโบราณสถานแบบขอมอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยปรางค์อิฐ 3 องค์ ตั้งเรียงในแนวเหนือ-ใต้บนฐานศิลาแลงเดียวกัน อาคารทั้งหมดหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูหน้าเพียงประตูเดียว อีก 3 ด้านสลักเป็นประตูหลอก ปรางค์องค์กลางมีขนาดใหญ่

และมีสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านหน้าที่मुखยื่นออกมาเล็กน้อย ตรงหน้าบันเหนือประตูหลักทั้ง 3 ด้าน มีลักษณะยื่นออกมาและมีแผ่นศิลาทรายรองรับ ส่วนปรางค์อีกสององค์มีขนาดเล็กกว่าฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีประตูเดียวทางด้านหน้าเช่นกัน ส่วนผนังอีก 3 ด้าน ก่อเรียบขึ้นสำหรับบนพื้นหน้าปรางค์มีส่วนประกอบสถาปัตยกรรมหินทรายอื่นๆ ตกหล่นอยู่ เช่น ฐานบัวยอดปรางค์ กลีบขนุนรูปนาค 6 เศียร อายุของกุฏิสวนแดงสามารถกำหนดได้จากทับหลังของปรางค์ ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร อยู่ราวพุทธศตวรรษที่ 17 เนื่องจากภาพสลักบนทับหลังทั้งหมดมีลักษณะตรงกับศิลปะขอมแบบนครวัด ที่มีอายุอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว อาทิเช่น ทับหลังสลักภาพพระนารายณ์ตรีวิกรม (ตอนหนึ่งในวามนาวตาร แสดงภาพพระนารายณ์ย่างพระบาท 3 ก้าว เทียบโลกบาดาล โลกมนุษย์ และโลกสวรรค์) ทับหลังภาพศิวนาฏราช ทับหลังภาพการกว่นเกษียรสมุทร ทับหลังภาพนารายณ์บรรทมสินธุ์ ฯลฯ แต่ละชิ้นมีขนาดใหญ่สวยงามน่าสนใจ

งานประเพณี

นอกจากวันสำคัญทางศาสนา วันสงกรานต์ และวันขึ้นปีใหม่ ชาวบุรีรัมย์ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง เช่น เทศกาลเดือน 5 มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำให้ผู้สูงอายุ มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สะบ้า ซักเย่อ ฯลฯ บางท้องถิ่น เช่น อำเภอพุทไธสงจะมีการแข่งวิ่งไฟ เทศกาลเข้าพรรษามีการประกวดเทียนเข้าพรรษา เทศกาลเดือน 12 มีประเพณีลอยกระทง แล้วยังมีงานประเพณีของชาวจังหวัดบุรีรัมย์ที่สืบทอดกันมาอีกหลายงาน เช่น

งานนมัสการพระเจ้าใหญ่ที่วัดหงส์ บ้านศิระระแด ตำบลมะเพือง อำเภอพุทไธสง จัดงานในวันเพ็ญเดือน 3 เป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก เพราะพระเจ้าใหญ่เป็นพระพุทธรูปที่ชาวบุรีรัมย์และชาวอีสานทั่วไปเลื่อมใสศรัทธามาก

งานนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ที่เขากระโดง อำเภอเมือง จัดในงานเพ็ญเดือน 3 เช่นกัน ประชาชนจะไปนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง และพระสุภัทรบัณฑิต ตลอดจนถึงงานกันอย่างคับคั่ง

งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง เป็นงานประจำปีของประชาชนในเขตอำเภอนางรองและอำเภอประโคนชัย จัดขึ้นในเทศกาลสงกรานต์ กำหนดเป็นวันขึ้นเขาพนมรุ้ง จัดในวันเพ็ญ (ขึ้น 15 ค่ำ) เดือน 5 ของทุกปี

งานแข่งเรือเป็นงานประเพณีของชาวอำเภอสตึก จัดแข่งในแม่น้ำมูล มีเรือจากอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดสุรินทร์มาร่วมแข่งขัน จัดขึ้นวันเสาร์

อาทิตย์แรกของเดือนพฤศจิกายน

งานมหกรรมว่าวอีสาน และงานขึ้นปล่อยภูเขาไฟกระโดง หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวประมาณช่วงต้นเดือนธันวาคม ประมาณวันที่ 1-2 ธันวาคมของทุกปี จะมีการจัดงานมหกรรมว่าวอีสาน ในงานจะมีการประกวดขบวนแห่ 12 นักขัตร์ และการประกวดธิดาว่าวอีสานจากสาวงามทั่วภาคอีสาน

งานเครื่องเคลือบหินปี จัดขึ้นที่อำเภอบ้านกรวดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุในอำเภอบ้านกรวด

สินค้าพื้นเมือง

ผ้าไหม ผ้าฝ้ายทั้งดงามของพุทไธสง ปลาจ่อมอร่อยที่ประโคนชัย มะพร้าวเผา ขาหมูเลิศรส ของนางรอง ภูเขาเยี่ยง และไก่ย่างลำปลายมาศ หัวผักกาดหวานอบน้ำผึ้งขนานแท้ดั้งเดิมของกระสัง และกุ้งอ้อยที่สตึก นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อสินค้าดังกล่าวได้จากร้านค้าต่างๆ ในตัวเมือง เช่น

ร้านฝ้าย ถนนธานี โทร. 612551

ร้านยะหลี่ ถนนศรีเพชร โทร. 611869

ร้านเลี้ยงฮวด ถนนศรีเพชร โทร. 611552

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน 8 กิโลเมตรจากตัวเมือง ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย อ.เมือง (เกาะสลักหินทรายเป็นรูปโบราณวัตถุต่างๆ รับทำตามสั่งเท่านั้น)
รถเช่า

บุรีรัมย์ยัทรบสปอร์ต ถนนจิระ โทร. 611905

ต่อเขต ถนนสุนทรเทพ โทร. 611366

ฝ้าย ถนนธานี โทร. 612551

ชมรมมัคคุเทศก์ ถนนบุลำดวน โทร. 613613

เฮงกี้ ถนนสุนทรเทพ โทร. 612318

สถานที่พัก (รหัสโทรศัพท์ทางไกล 044)

อำเภอเมือง

แสงรุ่งอินเตอร์ปาร์ค 38 ถนนบุรีรัมย์-ห้วยราช โทร. 621203-16 โทรสาร 612392 จำนวน 247 ห้อง ราคา 1,200-20,000 บาท

บุรีรัมย์สิริราชมัย 418 ถนนนิเวศ โทร. 612504 โทรสาร จำนวน 75 ห้อง ราคา 400-600 บาท

วงษ์ทอง 512/1 ถนนจิระ อ. เมือง โทร. 612540, 612860-2 โทรสาร 620859 จำนวน 71 ห้อง ราคา 450-1,270 บาท

เทพนคร 139 ถนนสุนทรเทพ โทร. 613401-2 โทรสาร 613400 จำนวน 30 ห้อง ราคา 390-750 บาท

ไทยโฮเต็ล 38/1 ถนนรมย์บุรี โทร. 612462, 611112 โทรสาร 612461 จำนวน 96 ห้อง ราคา 150-720 บาท

แกรนด์ไฮเต็ล 137 ถนนนิเวศ โทร. 611089, 611179 จำนวน 90 ห้อง ราคา 150-190 บาท

ชัยเจริญ 114-116 ถนนนิเวศ โทร. 611559 จำนวน 40 ห้อง ราคา 90-140 บาท

นิเวศ 89/10-12 ถนนนิเวศ โทร. 611640 จำนวน 20 ห้อง ราคา 50-70 บาท
ประชาสามัคคี 147-149 ถนนสุนทรเทพ โทร. 611198 จำนวน 18 ห้อง ราคา 100-120 บาท

บุรีรัมย์ ตำบลในเมือง จำนวน 20 ห้อง ราคา 100-200 บาท
เพลิน ตำบลในเมือง จำนวน 21 ห้อง ราคา 100-250 บาท

อำเภอนางรอง

เกษมสุข 41 ถนนประชาสันติ โทร. 631039 จำนวน 13 ห้อง ราคา 100-400 บาท

นางรอง 70/25 ถนนประดิษฐ์ปิ่น โทร. 631014 จำนวน 13 ห้อง ราคา 100-400 บาท

สันติอเนก 8/1 ซอยศรีกุล บ้านหนองรี โทร. 01-9301673 จำนวน 5 ห้อง ราคา 50-100 บาท

สงวนมิตร 45 ถนนประชาสันติ โทร. 631045 จำนวน 19 ห้อง ราคา 70-100 บาท

พนมรุ้งรีสอร์ท 83 ม.1 ถนนตาเป๊ก-พนมรุ้ง ต.ตาเป๊ก โทร. 631231 จำนวน 3 ห้อง ราคา 600-1,500 บาท

อำเภอประโคนชัย

สุขไพบูรณ์ 40/3 หมู่ 7 ถนนกักตักดำรง

อำเภอบ้านกรวด

ดีพร้อม ตลาดนิคม

โชคสง่า ตลาดนิคม

อำเภอลำปลายมาศ

เลิศรส 35 ถนนศักดิ์มโน ตำบลลำปลายมาศ

อำเภอกระสัง

สุขชี 144-149 สุขาภิบาล 1 หมู่ 9 ตำบลกระสัง

กิ่งอำเภอโนนดินแดง

สฤตจันทร์ บ้านโนนดินแดง

โรส 6 หมู่ 6 ตำบลโนนดินแดง

หมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญในจังหวัดบุรีรัมย์ (รหัสทางไกล 044)

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์	611456, 611496, 611416
ประชาสัมพันธ์บุรีรัมย์	611957
ไปรษณีย์บุรีรัมย์	611142
โรงพยาบาลบุรีรัมย์	611262, 611282, 612082
ศาลากลางจังหวัด	611342
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์	611221
สถานีตำรวจจังหวัดบุรีรัมย์	611234
สถานีรถไฟบุรีรัมย์	611202
สำนักงานขนส่งจังหวัดบุรีรัมย์	611595, 612534, 613412
อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	631746

ข้อมูลและราคาที่ระบุในเอกสารนี้ อาจจะเปลี่ยนแปลงได้
สงวนลิขสิทธิ์ หากนำไปจัดพิมพ์เพื่อจำหน่าย

ใช้บริการบริษัทฯ ที่มีใบอนุญาต
ท่านจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

จัดทำโดย

งานพัฒนาข่าวสาร
กองบริการท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์ โทร. (044) 611449

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1

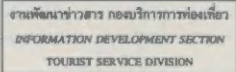
2102-2104 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทร. (044) 213666-7, 213030 โทรสาร. 213667

พื้นที่ความรับผิดชอบ : นครราชสีมา-บุรีรัมย์-สุรินทร์-ชัยภูมิ

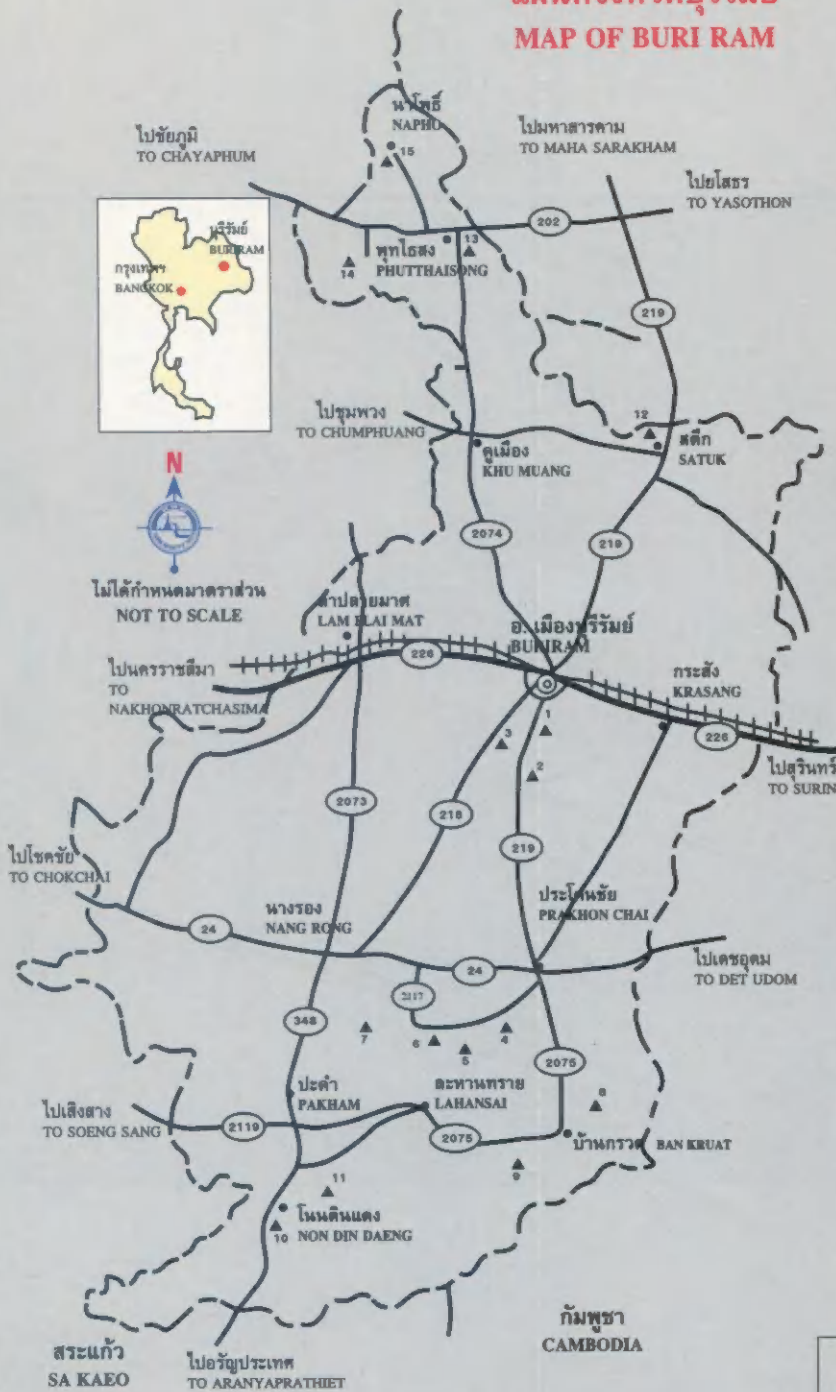

ไม่ได้กำหนดมาตราส่วน
NOT TO SCALE

แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์
MAP OF BURI RAM

สถานที่ท่องเที่ยว
ATTRACTIONS

1. อุทยานเขากระโดง
KHAO KRADONG FORSET PARK
2. อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด
HUAI TALAT RESERVOIR
3. อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก
HUAI CHORAKHE MAK RESERVOIR
4. ปราสาทบ้านบุ
PRASAT BAN BU
5. ปราสาทเมืองต่ำ
PRASAT MUANG TAM
6. ปราสาทพนมรุ้ง
PRASAT PHANOM RUNG
7. วัดเขาอังกคาร
WAT KHAO ANGKHAN
8. แหล่งเตาเผาโบราณ
ANCIENT KILNS
9. แหล่งหินตัด
SANDSTONE CUTTING AREA
10. อนุสาวรีย์ราชู
RAO SU MONUMENT
11. ปราสาทหนองหงส์
PRASAT NONG HONG
12. พระพุทธรูปใหญ่
PHRA PHUTTHARUP YAI
13. พระเจ้าใหญ่วัดหงษ์
PHRA CHAO YAI WAT HONG
14. ปรางค์กู่สวนแตง
PRANG KU SUAN TAENG
15. ผ้าไหมนาโพธิ์
NA PHOS HAND-WOVEN SILK

งานพัฒนาข่าวสาร
กองบริการท่องเที่ยว